ДВІ ПАСХИ НА ЗАКАРПАТТІ 2026:
КАЛЕНДАРНЕ РІШЕННЯ МУКАЧІВСЬКОЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЄПАРХІЇ ЯК ФАКТОР РОЗДІЛЕННЯ ТА ВИКЛИК ЄДНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО ХРИСТИЯНСТВА І НАРОДУ

Віктор БЕДЬ,
єпископ Мукачівський і Карпатський,
керуючий Мукачівсько-Карпатською єпархією
Православної Церкви України,
доктор богословських наук, доктор юридичних наук, професор

м. Ужгород
30 березня 2026 року

СИМПТОМ, А НЕ ВИПАДКОВІСТЬ

У 2026 році Закарпаття постає перед показовою і водночас тривожною реальністю. Пасха Христова святкуватиметься у дві різні дати — 5 квітня та 12 квітня:

- 5 квітня — вірники Мукачівської греко-католицької єпархії разом із римо-католиками;
- 12 квітня — Православна Церква України та Українська Греко-Католицька Церква.

Це не випадковість і не технічна календарна деталь.

Це — прояв глибших і системних процесів, що стосуються:

- історично сформованої національної церковної ідентичності;
- вірності національній культурній та духовній традиції;
- цілісності національної ідентичності та єдності української нації;
- геополітичного впливу на Закарпаття зовнішніх політичних і церковних центрів, у тому числі тих, які не є дружніми щодо української нації, Держави України та Української Церкви.

Факт «двох Пасх» у межах одного регіону, однієї держави і одного народу є об'єктивно підтвердженим і матиме безпосередні наслідки для життя громад, родин і суспільної єдності загалом.

Проте значно небезпечнішим є інше: уже сьогодні цей факт перетворюється на чинник розділення, який підриває не лише релігійне життя, а й суспільну та національну єдність українців.

Таким чином, йдеться не про календар як такий. Йдеться про стратегічний напрям національного розвитку, збереження ідентичності та єдність української нації.

УЖГОРОДСЬКА УНІЯ 1646 РОКУ: ЄДНІСТЬ БЕЗ ВТРАТИ СХІДНОГО ОБРЯДУ ТА ТРАДИЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ХРИСТИЯНСТВА

Ужгородська унія 1646 року була актом церковного поєднання частини духовенства і вірників Української Церкви на Закарпатті з Римським Апостольським Престолом, але не означала асиміляції української церковної традиції до латинського обряду та західної церковної практики.

Її засадничі принципи передбачали:

- збереження візантійського (східного) обряду;
- збереження літургійної традиції українського християнства в її візантійському (східному) вираженні, включно з пасхальним обчисленням;
- збереження духовної ідентичності українського (руського) народу;
- єдність із Апостольським Престолом без відмови від східної церковної традиції та обрядовості.

Це був баланс — не злиття, а співбуття української духовної культури і традиції із західноєвропейським християнським світом.

Саме тому будь-який відхід від української східної церковної пасхальної традиції не є другорядним — це питання вірності історичному церковному, культурному та духовному вибору, сформованому впродовж століть українським народом як цілісною і єдиною нацією.

КАЛЕНДАРНЕ РІШЕННЯ МУКАЧІВСЬКОЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЄПАРХІЇ: БОГОСЛОВСЬКО-ОБРЯДОВИЙ ЗСУВ

Перехід Мукачівської греко-католицької єпархії Римського понтифікату на григоріанське обчислення Пасхи означає:

- відхід від традиційної східної пасхалії, а відтак — і від української національної духовної традиції;
- синхронізацію із західною (латинською) календарно-літургійною практикою, пов’язаною з іноземними церковними, державними та культурними традиціями і впливом відповідних зовнішніх духовних, церковних та політичних центрів;
- розрив із пасхальною літургійною традицією більшості українських церков і єдиним ритмом історичного церковного життя української нації, що послаблює її внутрішню національну та духовну єдність;
- Пасха — це не просто дата.
- Це центр і сутність віри Христової, серцевина церковного року та основа єдиного духовно-церковного ритму життя української нації.

Саме тому відокремлена зміна способу обчислення пасхалії окремою церковною структурою в Україні — у даному випадку Мукачівською греко-католицькою єпархією Римського понтифікату — не може розглядатися як суто адміністративне рішення.

У своїй суті це — богословсько-цивілізаційний вибір зі зміщенням від української східної церковної традиції, який означає відхід від спільної духовної традиції та послаблення духовної і національної єдності української нації через церковне розділення у сфері пасхальної традиції.

ДВА ВЕЛИКОДНІ — ДВА РИТМИ В ДУХОВНОМУ ЖИТТІ ОДНІЄЇ НАЦІЇ: РЕАЛЬНІСТЬ РОЗДІЛЕННЯ

У 2026 році українці Закарпаття житимуть у двох різних духовно-церковних ритмах:

- одні святкуватимуть Воскресіння Христове — 5 квітня;

- інші продовжуватимуть Великий піст і цього дня відзначатимуть Вхід Господній в Єрусалим (Вербну неділю) — також 5 квітня.

Надалі:

- одні святкуватимуть Воскресіння Христове — 12 квітня;
- інші цього дня відзначатимуть Антипасху — також 12 квітня.

Це породжує:

- розділення в духовно-церковній та національній традиції єдиного народу;
- розділення у сім'ях;
- розділення у громадах;
- розділення у спільному, єдиному для нації переживанні головного християнського свята — Воскресіння Христового.

На жаль, у даному випадку мова не про «багатство різноманіття». Це — порушення єдиного пасхального та церковно-літургійного ритму духовного життя української нації.

І ця ситуація у духовному житті нації відбувається в умовах триваючої російсько-української війни (з 2014 року), коли духовна і національна єдність українців є критично необхідною.

ВІДХІД МУКАЧІВСЬКОЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЄПАРХІЇ ВІД ЗАГАЛЬНОУКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКОВНОЇ ТРАДИЦІЇ

У 2026 році:

- Православна Церква України;
- Українська Греко-Католицька Церква;
- більшість Помісних Православних Церков

святкують Пасху — 12 квітня.

Натомість Мукачівська греко-католицька єпархія Римського понтифікату святкує Пасху — 5 квітня.

Це означає, що таке рішення, незалежно від його характеру — чи свідомого, чи зумовленого впливом зовнішніх чинників, — об'єктивно має наслідком:

- віддалення не лише від українського православного церковного середовища та східної літургійно-календарної традиції;
- але й від загальноукраїнського греко-католицького церковного простору.

Унаслідок цього формується окремий церковний простір, який дедалі менше інтегрований у спільну українську духовну традицію та єдиний ритм церковного життя української нації.

Такий процес об’єктивно веде до:

- послаблення міжцерковної єдності в Україні;
- розмивання спільної української духовної та національної ідентичності;
- поглиблення внутрішнього релігійного і національного розділення на церковному підґрунті.

ГЕОПОЛІТИЧНИЙ КОНТЕКСТ: КОМУ ВИГІДНА РЕЛІГІЙНА ДИСГАРМОНІЯ НА ЗАКАРПАТТІ

У сучасних умовах, зокрема в контексті триваючої російсько-української війни (з 2014 року) та протидії євроінтеграції України з боку окремих зовнішніх політичних режимів, жоден деструктивний процес у прикордонному регіоні не є ізольованим.

1. Зовнішній вплив із боку Угорщини (політичний курс уряду Віктора Орбана)

Закарпаття є об’єктом постійної уваги угорської державної політики.

Будь-яке:

- послаблення української національної єдності;
- формування відчуття окремішності;
- культурно-церковне дистанціювання від загальноукраїнського простору об’єктивно розширює можливості недружнього зовнішнього впливу та посилює роль Угорщини у внутрішніх процесах регіону, зокрема через підтримку угорських і політично-русинських сепаратистських наративів і практик.

2. Інтереси держави-агресора — Російська Федерація

Ворожа та агресивна стратегія Російської Федерації щодо України системно і послідовно базується на:

- розділенні — національному, міжнаціональному та релігійному;
- підриві єдності — національної і духовної;
- формуванні альтернативних і протиставлених ідентичностей.

У цьому контексті ситуація «двох Пасх» набуває не лише церковного, а й інформаційно-політичного значення і використовується як:

- аргумент для просування наративу про «розділену Україну»;
- інструмент послаблення духовної та національної єдності українського суспільства.

Таким чином, релігійно-календарне розділення на Закарпатті об'єктивно вписується у ширший контекст зовнішніх впливів, що спрямовані на послаблення єдності української нації.

ІДЕОЛОГІЧНИЙ ФАКТОР: «ПОЛІТИЧНЕ РУСИНСТВО» ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗДІЛЕННЯ

Окремим і надзвичайно небезпечним чинником є поширення ідеології так званого «політичного русинства», спрямованої на розмивання української національної ідентичності.

Йдеться не про історичну традицію самоназви українців Західної України, зокрема й Закарпаття, яка вживалася впродовж століть і зберігалася в період перебування цих земель у складі Австрійської імперії та надалі Австро-Угорської імперії (XVIII — початок XX століття), а про:

- антиукраїнську політичну конструкцію;
- ідеологічний проєкт антиукраїнського спрямування;
- інструмент розмивання української національної ідентичності.

1. ПІДМІНА ІСТОРИЧНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Історично та етнічно русини є частиною українського народу і складовою єдиної української нації.

Натомість сучасна антиукраїнська ідеологія та пропаганда подає:

- «русинів» як окремий народ;
- Закарпаття як окремий цивілізаційний простір;
- церковне життя на Закарпатті як відмінне від загальноукраїнського.

Це — не історія, а ідеологічна конструкція і пропагандистська модель, спрямована на розділення української нації та послаблення української державності.

2. ЗОВНІШНЯ ПІДТРИМКА ІДЕОЛОГІЇ «ПОЛІТИЧНОГО РУСИНСТВА»

Ця ідеологічна концепція та пов’язана з нею пропаганда:

- підтримується окремими політичними і церковними колами в Угорщині;
- використовується та поширюється інформаційними структурами і спецслужбами Російської Федерації;
- транслюється антиукраїнськими політичними силами (як зовнішніми, так і внутрішніми) через медійні, псевдонаукові та окремі релігійні середовища, а також через відповідні інформаційні мережі, мережі ворожої агентури та агентів впливу.

3. ЗВ’ЯЗОК ІЗ КАЛЕНДАРНИМ ПИТАННЯМ

Церковно-календарна відмінність у святкуванні Пасхи:

- підсилює відчуття окремішності в межах одного народу;
- формує відмінний церковно-літургійний ритм життя вірян, що розходиться із загальноукраїнською традицією та послаблює духовну і національну консолідацію української нації;
- створює підґрунтя для формування відмінних духовних і світоглядних орієнтирів у частини українського суспільства.

У такому контексті церковний календар перестає бути лише богословсько-літургійним інструментом і набуває значення стратегічного чинника, що впливає на формування духовного, культурного та національного простору. Відтак він виступає не лише елементом церковної традиції, але й фактором, який безпосередньо впливає на зміцнення або послаблення духовної і національної єдності української нації.

БОГОСЛОВСЬКО-СТРАТЕГІЧНІ ВИСНОВКИ

Проблема полягає не в церковному календарі як такому.

Проблема — у напрямку духовного, церковного та національного розвитку української нації і Держави України.

У розглянутій ситуації простежується:

- зміщення від української церковної традиції східного обряду до західної календарно-літургійної моделі, притаманної іноземним державам і їхнім церковним центрам управління;
- послаблення історично сформованої української церковної ідентичності.

Цей процес не є нейтральним. Він має ознаки богословсько-цивілізаційного зсуву.

Подвійне святкування Пасхи у 2026 році на Закарпатті в межах православного та греко-католицького просторів є не випадковістю, а наслідком обраного курсу Мукачівською греко-католицькою єпархією Римського понтифікату, який:

- означає відхід від української пасхальної традиції;
- вступає в суперечність із духовною логікою та проголошеними засадами Ужгородської унії 1646 року;
- посилює розділення українських християн на Закарпатті та в Україні;
- створює додаткові можливості для посилення зовнішніх негативних і небезпечних впливів в Україні;
- корелює з поширенням чужинської антиукраїнської ідеології «політичного русинства» на Закарпатті як чинника розділення українців;
- несе ризики послаблення духовної та національної єдності української нації.

Духовна та національна єдність не руйнується одномоментно — вона послаблюється поступово через рішення, які можуть виглядати технічними, але насправді мають глибокі духовні, політичні та геополітичні наслідки.

Пасха є центром і сутністю християнського вчення та життя, торжеством Воскресіння Христового як основи спасіння, і водночас — фундаментом єдиного духовно-церковного ритму життя народу.

Тому її роздільне святкування в межах однієї нації виходить за межі календарного питання і стає питанням збереження духовної та національної єдності народу.

Наразі ухвалене рішення керівництвом Мукачівської греко-католицької єпархії Римського понтифікату щодо визначення нової дати святкування Пасхи з 2026 року є фактом, який уже має місце.

Тож можемо з сумом констатувати, що ми стали свідками впровадження нового церковно-календарного розділення серед українських християн — передусім на рівні Закарпаття, але з відчутним резонансом і в ширшому загальноукраїнському контексті, — яке впливає на духовну, історичну та національну цілісність української нації.

Його наслідки виходять за межі суто церковного життя і позначаються на стані єдності українського суспільства, зокрема в регіональному вимірі, створюючи передумови для напруження, спекуляцій та використання цього чинника в інформаційно-політичних цілях, у тому числі в контексті підтримки деструктивних наративів і проявів розділення.

Водночас, хоча йдеться передусім про регіональний процес, його розвиток може мати ширші наслідки як прецедент, здатний впливати на подібні процеси в інших середовищах, де питання ідентичності, традиції та єдності залишаються чутливими.